

BOLA SHAXSINING SHAKLLANISHIDA MTT VA OILA HAMKORLIGI

Mamatqulova Nilufar
Qo'qon Universiteti, magistratura 1-bosqich talabasi,
Gauxar Djanpeisova
Toshkent shahridagi A.I. Gertsen nomidagi
Rossiya davlat pedagogika universiteti filiali
"Maktabgacha ta'lim" kafedrası mudiri
pedagogika fanlari nomzodi, dotsent

Annotatsiya: Maqolada bolaning tarbiyasi va rivojlanishida oilaning o'rni yoritilgan. Hozirgi bosqichda oilaviy tarbiyaning xususiyatlari ko'rsatilgan. O'qituvchining oila bilan ishi bilan o'zaro munosabatda bo'lganda, tabaqalashtirilgan yondashuvni, oilaning ijtimoiy mavqeini, shuningdek, ota-onalarning farzandlarini tarbiyalashga qiziqish darajasini hisobga olish kerak.

Tayanch so'zlar: hamkorlik, ota-ona, tarbiya, qadriyat, pedagog, jamiyat, mahalla, oila, ta'lim, qamrab olish, moslashuv, usul, shakl, shaxs, ko'nikma, malaka.

Maktabgacha yoshdagi bolada hamdardlik tuyg'ularini rivojlantirish va tarbiyalashda muhim rol oilaga tegishli. Oila sharoitida unga xos bo'lgan hissiy va axloqiy tajriba shakllanadi: e'tiqod va ideallar, baholash va qiymat yo'nalishlari, atrofdagi odamlarga va faoliyatga munosabat. Qadriyatlar (moddiy va ma'naviy) uchun ma'lum bir baholash va standartlar tizimini afzal ko'rgan holda, oila ko'p jihatdan bolaning hissiy va ijtimoiy-axloqiy rivojlanish darajasi va mazmunini belgilaydi.

Maktabgacha yoshdagi bolaning tajribasi juda boshqacha bo'lishi mumkin. Qoida tariqasida, bu katta va do'stona oiladan bo'lgan bolada to'liq va ko'p qirrali bo'lib, u yerda ota-onalar va bolalar chuqur mas'uliyat va o'zaro bog'liqlik munosabatlariga ega. Ushbu oilalarda tasdiqlangan qadriyatlar doirasi juda keng, ammo ularda inson va unga bo'lgan munosabat asosiy o'rinni egallaydi. Hissiy tajriba to'liq bo'lmagan oiladagi bolada (ota-onasi bo'lmagan taqdirda) yoki uning aka-ukalari bo'lmagan taqdirda sezilarli darajada cheklanishi mumkin. G'amxo'rlik qilish kerak bo'lgan boshqa bolalar, qariyalar hayotida ishtirok etishning haqiqiy amaliyoti yo'qligi hissiy tajriba doirasini toraytiradigan muhim omil hisoblanadi.

Oila sharoitida olingan tajriba nafaqat cheklangan, balki bir tomonlama ham bo'lishi mumkin. Bunday bir tomonlama bo'lish, odatda, oila a'zolari bolada juda muhim bo'lib tuyuladigan individual fazilatlarni rivojlantirish, masalan, aqlning rivojlanishi (matematik qobiliyatlar va boshqalar) bilan bog'liq bo'lgan sharoitlarda rivojlanadi va shu bilan birga bola uchun zarur bo'lgan boshqa fazilatlarga jiddiy e'tibor berilmaydi. kelajakdagi fuqaro sifatida.[1]

Va nihoyat, bolaning hissiy tajribasi heterojen va hatto qarama-qarshi bo'lishi mumkin. Ushbu holat, qoida tariqasida, asosiy oila a'zolarining (ayniqsa, ota-onalarning) qiymat yo'nalishlari butunlay boshqacha bo'lganda sodir bo'ladi. Ushbu turdagi tarbiyaning namunasini oila berishi mumkin, unda ona bolaga sezgirlik va sezgirlikni singdiradi, otasi esa bunday fazilatlarni qoldiq deb biladi va bolada faqat kuchni "rivojlantiradi", bu sifatni ustuvor darajaga ko'taradi.

Ota-onalar bilan maqsadli ishlash uchun ularning ushbu masalaga munosabatini aniqlash kerak. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ota-onalarning to'rt toifasi mavjud:

- 1 toifadagi ota-onalar ushbu ko'nikmalarni xohlashadi va shakllantirishlari mumkin;
- 2 toifasi-ular ta'lim faoliyati uchun universal shart-sharoitlarni shakllantirishni xohlashadi, lekin ta'minlay olmaydilar;
- 3 toifasi-istamayman – lekin mumkin;

-4 toifadagi ota-onalar va istamaydilar va qila olmaydilar.

Ushbu haqiqatni tushunish bizga quyidagilarni tushunishga imkon berdi:
ota-onalar bilan o'zaro munosabatlarning bir xil shakllari samarali emas.

Ota-onalar bilan ishlash tabaqalashtirilgan yondashuvga ega bo'lishi, oilaning ijtimoiy holati va mikroiqlimini, shuningdek, ota-onalarning talablari va ota-onalarning maktabgacha ta'lim tashkiloti faoliyatiga qiziqish darajasini hisobga olishi kerak.

1-toifali ota-onalar ushbu ko'nikma va qobiliyatlarni xohlaydi va shakllantirishi mumkin. Bunday ota-onalar bilan ishlashning axborot va tahliliy usullaridan foydalanilgan. (Ota-onalar bilan tanishish, so'roq qilish, to'plangan ma'lumotlar asosida oila va oilaviy tarbiyaning o'ziga xos xususiyatlari tahlil qilinadigan oilalarni so'roq qilish) bu ota-onalarning qiziqishlari, ehtiyojlari, so'rovlari, ularning pedagogik savodxonlik darajasini aniqlashga imkon berdi.

2-toifa-ular o'z farzandlarida ta'lim faoliyati uchun universal shart-sharoitlarni shakllantirishni xohlashadi, lekin ta'minlay olmaydilar. Ushbu toifadagi ota-onalar bilan ishlashda kognitiv usul ishlatilgan. Oila bilan ishlashning ushbu shaklining maqsadi ota-onalarni individual ehtiyojlarni hisobga olgan holda oilada bolalarni tarbiyalash muammolarini faol tushunishga jalb qilishdir. Buning uchun biz ota-onalar bilan faol shakllardan foydalanamiz : ota-onalarni umumiy va guruhli ota-onalar yig'ilishlarida, pedagogik kengashda, maslahatlashuvlarda va individual suhbatlarda ishtirok etishga jalb qilish.

3-toifa-ular xohlamaydilar, lekin qila oladilar. Ushbu toifadagi ota - onalar bilan vizual va axborot usullaridan yoki master-klasslardan foydalanamiz. Bunday ishning maqsadi ota-onalarni maktabgacha ta'lim tashkiloti faoliyati, bolalarni tarbiyalashning o'ziga xos xususiyatlari bilan tanishtirishdir.

4-toifa ota-onalar va istamaydilar va qila olmaydilar. Ushbu toifadagi ota-onalar bilan ishlash eng qiyin. Shuning uchun bu erda ishlashning barcha usullari samarali: kognitiv, vizual - axborot, axborot-tahliliy, axborot-axborot; axborot-ma'rifiy; bo'sh vaqt.

Shunday qilib, ota-onalar bilan muntazam ravishda ishlash va ushbu ishni tahlil qilish orqali biz asta-sekin ma'lum natijalarga erishamiz: "tomoshabinlar" va "kuzatuvchilar" dan ota-onalar ta'lim faoliyatining faol ishtirokchilariga aylanadilar. O'qituvchilar, maktabgacha ta'lim tashkiloti ma'muriyati va maktab yordamchilari. Bolalarning maktabga tayyorligi masalalarida ota-onalarning malakasi oshadi.

Bolalar bog'chasi - oila - maktab bir-biriga ochiq bo'lishi va bolaning qobiliyatlari va imkoniyatlarini ochishga yordam berishi uchun zarurdir.

2.Bolalarning emotsional xususiyatlarini kamol toptirish

3.Bolalarni tartib-intizomga o'rgatish

4.Bolalarda o'z-o'ziga xizmat ko'nikmalarini rivojlantirishda hamkorlikning zarurati

Mustaqillik - sifat juda noaniq. Ko'pincha kattalar bolaning o'zini o'zi band qila olmasligi, o'yinni o'ylab topishi, eng oddiy so'rovni bajara olmasligi haqida shikoyat qiladilar: hamma narsa uning qo'lidan tushadi, eng oddiy vazifa bolada qiyinchilik tug'diradi, harakatlar noqulay; boshlangan ish uni oxiriga etkazmaydi, agar u nazorat qilinmasa, chalg'itadi.Muddatlarni belgilashda qarama - qarshiliklarga qaramay, olimlar bir narsada bir ovozdan: mustaqillik-bu shaxsning eng muhim xususiyati, mustaqillik boshqa shaxsiy xususiyatlardan (o'zboshimchalik, Iroda, maqsadga muvofiqlik) ajralishda paydo bo'lishi mumkin emas, mustaqilliksiz shaxs to'liq bo'lmaydi.

Mustaqillik uchun zarur shart-sharoitlar hayotning ikkinchi uchinchi yilida, bola kichik joylarda nisbatan erkin harakatlana boshlaganda va ma'lum darajada o'zining ba'zi asosiy ehtiyojlarini mustaqil ravishda qondira olganda belgilanadi.O'z - o'ziga xizmat ko'rsatish ko'nikmalarini shakllantirish yosh maktabgacha yoshdagi shaxsning sifati sifatida

mustaqillikning birinchi bosqichidir. Oilaviy ta'limning ustuvorligini tan olish oila va maktabgacha ta'lim tashkiloti o'rtasidagi yangi munosabatlarni talab qiladi. Ushbu munosabatlarning yangiligi "hamkorlik" va "o'zaro ta'sir" tushunchalari bilan belgilanadi.

O'zaro hamkorlik-bu "teng sharoitda" muloqot, bu erda hech kim ko'rsatish, nazorat qilish, baholash imtiyoziga ega emas.

O'zaro hamkorlik-bu ijtimoiy idrok va aloqa orqali amalga oshiriladigan qo'shma faoliyatni tashkil etish usuli. S. Ozhegovning " rus tilining lug'ati "da" o'zaro ta'sir " so'zining ma'nosi quyidagicha izohlanadi:

- 1) ikki hodisaning o'zaro bog'liqligi;
- 2) o'zaro yordam.

"Oila - MTT" kontekstidagi muvaffaqiyat lahzasi-pedagog va ota-onalarning ma'lum bir oilada ma'lum bir bolani tarbiyalash jarayonida qiyinchiliklar va quvonchlar, muvaffaqiyatlar va muvaffaqiyatsizliklar, shubhalar va mulohazalar to'g'risida shaxsiy o'zaro munosabati. Bolani tushunishda, uning individual muammolarini hal qilishda va uning rivojlanishini optimallashtirishda bir-birlariga yordam berish bebahodir.

Maktabgacha yoshdagi bolada o'z-o'ziga xizmat ko'rsatish ko'nikmalarini muvaffaqiyatli shakllantirish pedagog, psixolog, maktabgacha ta'lim tashkilotining tibbiyot xodimi va bolaning ota-onasi o'rtasidagi yaqin hamkorlik sharti bilan mumkin. Shu bilan birga, pedagogning ota-onalar bilan o'zaro munosabatlarining roli juda katta.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining oila bilan o'zaro munosabatlarining barcha shakllari va turlarining asosiy maqsadi bolalar, ota - onalar va pedagoglar o'rtasida ishonchli munosabatlarni o'rnatish, ularni bitta jamoaga birlashtirish, o'z muammolarini bir-biri bilan bo'lishish va birgalikda hal qilish zarurligini tarbiyalashdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Grosheva I.V.va boshqalar "Ilk qadam" Davlat o'quv dasturi. T. : 2022.
2. F. Qodirova, Sh.Toshpo'latova, M.A'zamova. "Maktabgacha pedagogika".-T., "Ma'naviyat". 2013
3. <http://www.tdpu.uz>
4. <http://www.ziyonet.uz/>
5. <http://www.google.co.uz/>